

Neúčinnost odporovaného úkonu dlužníka

Byla-li neúčinnost odporovaného úkonu dlužníka vyslovena (podle § 42a obč. zák.) v době, kdy již byl prohlášen konkurs na majetek dlužníka, stává se majetek, který dohodou ušel z dlužníkovy (úpadcovy) majetku, součástí konkursní podstaty úpadce. Tento účinek nastane i tehdy, pokud úpadcův věřitel (jako osoba, která odporovou žalobu podala) svou vymahatelnou pohledávku do konkursu vůbec nepřihlásí (skutečnost, že takový věřitel pohledávku do konkursu přihlásil, ale přestal být konkursním věřitelem v důsledku účinného popření pravosti pohledávky, však může být důvodem pro vyloučení takto sepsaného majetku /nebyl-li dosud zpeněžen/ ze soupisu majetku konkursní podstaty).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 260/2005, ze dne 27.2.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce F. ú. v J., proti žalované Š. P., zastoupené advokátem za účasti JUDr. A. O., advokátky, jako správkyně konkursní podstaty úpadce F. P., jako vedlejší účastnice řízení na straně žalobce, o určení neúčinnosti právního úkonu, vedené u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 12C 1059/98, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 18. února 2004, č. j. 16 Co 761/2000-132, tak, že dovolání proti těm výrokům rozsudku ze dne 18. února 2004, č. j. 16 Co 761/2000-132, jimiž Krajský soud v Brně rozhodl o nákladech řízení a o poplatkové povinnosti žalované, se odmítá. Dovolání proti měnicímu vyhovujícímu výroku rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 18. února 2004, č. j. 16 Co 761/2000-132, ve věci samé, se zamítá.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Jihlavě rozsudkem ze dne 16. března 2000, č. j. 12C 1059/98-104, zamítl žalobu, kterou se F. ú. v J. (jako žalobce) domáhal proti žalované Š. P. určení, že darovací smlouva uzavřená mezi žalovanou a F. P. dne 1. listopadu 1996, s právními účinky vkladu ke dni 20. listopadu 1996, jejímž předmětem jsou ve výroku označené nemovitosti (2 budovy a 6 pozemků), všechny zapsané na listu vlastnictví číslo 4982 pro obec a katastrální území J., vedeném u K. ú. v J. (dále též jen „darovací smlouva“), je vůči žalobci právně neúčinná (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku). Soud dospěl k závěru, že sice byly splněny ostatní předpoklady pro vylovení neúčinnosti dle § 42a občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), v době uzavření darovací smlouvy však neexistovala pohledávka žalobce vůči dárce (F. P.); ta byla vyměřena (z titulu neuhrazené daně z přidané hodnoty) až dodatečným platebním výměrem dne 27. listopadu 1997.

K odvolání žalované (jen proti výroku o nákladech řízení) a správkyně konkursní podstaty úpadce F. P. (na jehož majetek byl dne 20. ledna 2000 prohlášen konkurs) jako vedlejší účastnice řízení na straně žalobce (proti výroku o věci samé) Krajský soud v Brně v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že určil, že darovací smlouva je vůči žalobci právně neúčinná (první výrok); dále rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok) a o poplatkové povinnosti žalované (třetí výrok).

K námitce žalované, že vedlejší účastnice nemá právní zájem na výsledku řízení a v řízení jedná toliko sama za sebe, odvolací soud uvedl, že o přípustnosti vedlejšího účastenství rozhoduje soud pouze na návrh, který je nutno uplatnit do skončení řízení v tom kterém stupni, ve kterém vedlejší účastník do řízení vstoupil. Žalovaná tak měla námitky proti vstupu vedlejší účastnice do řízení uplatnit před rozhodnutím soudu prvního stupně. Neučinila-li tak, nelze se zabývat přípustností vstupu vedlejší účastnice (s ohledem na tvrzený právní zájem na výsledku řízení) v odvolacím řízení. Vedlejší účastník - pokračoval odvolací soud - sice jedná v řízení toliko sám za sebe, může však sám podat odvolání a vysloví-li s tím podporovaný účastník souhlas, jde o odvolání podané legitimovaným subjektem.

K podstatě sporu pak odvolací soud uzavřel, že F. P. dlužil na dani z přidané hodnoty částku 1.005.793,- Kč a to za roky 1993 až 1995. Tato pohledávka pak nevznikla až tím, že o ní bylo rozhodnuto dodatečným platebním výměrem, nýbrž současně se vznikem daňové povinnosti. V době uzavření darovací smlouvy tedy žalobce měl vůči F. P. daňovou pohledávku. Vzhledem k tomu, že měl za splněné (s odkazem na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně) i

ostatní podmínky pro úspěšné uplatnění žaloby, změnil odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé tak, že žalobě vyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná včasné dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238 odst. 1 občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001 (dále též jen „o. s. ř.“), namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241 odst. 3 písm. b/ a d/ o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (písmeno b/) a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (písmeno d/).

Konkrétně dovolatelka uvádí, že odvolací soud měl odvolání podané vedlejší účastníci řízení odmítnout podle § 218 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. (jako podané někým, kdo k odvolání není oprávněn). Vedlejší účastník - pokračuje dovolatelka - jedná s ohledem na ustanovení § 93 o. s. ř. v řízení toliko sám za sebe a vzhledem k tomu, že žalobce se neodvolal, nemůže způsobit pro žalobce příznivější výsledek sporu. Aby vedlejší účastník mohl být osobou oprávněnou k podání odvolání, musí sám mít zájem na výsledku řízení. Podat odvolání je proto vedlejší účastník oprávněn pouze v případě, že mu výrokem rozhodnutí soudu prvního stupně byla způsobena újma a má zájem toto rozhodnutí změnit. V posuzované věci však taková újma vedlejší účastníci nevznikla a neměla ani právní zájem na výsledku řízení. V konkrétním případě byla darovací smlouva uzavřena 1. listopadu 1996 a konkurs na majetek úpadce byl prohlášen 31. prosince 2000, tedy více než 4 roky po uzavření darovací smlouvy. Správkyně konkursní podstaty úpadce tedy nemá právo tomuto právnímu úkonu odporovat (dle § 16 zákona č. [328/1991](#) Sb., zákon o konkursu a vyrovnání - dále též jen „ZKV“). Dovolatelka uvádí, že odvolací soud jí sice dal za pravdu v tom, že ustanovení § 16 ZKV na vedlejšího účastníka nedopadá, nevzal ale v úvahu jeho přímou souvislost s ustanovením § 6 odst. 3 ZKV. Z výkladu obou ustanovení je ve spojení s ustanovením § 42a obč. zák. podle dovolatelky zřejmé, že vedlejší účastnice nemohla mít právní zájem na výsledku řízení ani jí rozhodnutím soudu prvního stupně nemohla být způsobena újma. Majetek žalované by totiž ani poté, co by odvolací soud vyhověl odvolání vedlejší účastnice, nemohl přijít do konkursní podstaty, jelikož zákon o konkursu a vyrovnání se na toto řízení o odporovatelnosti vůbec nevztahoval.

Dovolatelka proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud - ve shodě s bodem 15., hlavy první, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb. - odvolání rovněž projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001.

Dovolatelka napadá rozsudek odvolacího soudu výslovně ve všech jeho výrociích, tedy i v rozsahu, ve kterém odvolací soud druhým výrokem rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů a třetím výrokem o poplatkové povinnosti žalované.

Tyto výroky, ač součástí rozsudku, mají povahu usnesení, přičemž nejde o žádný z případů vyjmenovaných v ustanoveních § 238a odst. 1 a § 239 o. s. ř. Zmatečnostní vady řízení vypočtené v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., které (s výjimkami zakotvenými v § 237 odst. 2 o. s.ř.) zakládají přípustnost dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, pak dovoláním namítány nejsou a ze spisu se nepodávají. Nejvyšší soud proto dovolání v tomto rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. bez dalšího odmítl.

Proti měnícímu vyhovujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé je dovolání přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.

Jak řečeno výše, zmatečnostní vady řízení nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda jsou dány dovolací důvody uplatněné dovolatelkou, přičemž nejprve zkoumal (ve vazbě na zpochybňované vedlejší účastenství) existenci tvrzené jiné vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Podle ustanovení § 93 o. s. ř., jako vedlejší účastník může se vedle navrhovatele nebo odpůrce zúčastnit řízení ten, kdo má právní zájem na jeho výsledku, pokud nejde o řízení o rozvod, neplatnost manželství, nebo určení, zda tu manželství je či není (odstavec 1). Do řízení vstoupí buď z vlastního podnětu nebo na výzvu některého z účastníků učiněnou prostřednictvím soudu. O přípustnosti vedlejšího účastenství soud rozhodne jen na návrh (odstavec 2). V řízení má vedlejší účastník stejná práva a povinnosti jako účastník. Jedná však toliko sám za sebe. Jestliže jeho úkony

odporují úkonům účastníka, kterého v řízení podporuje, posoudí je soud po uvážení všech okolností (odstavec 3).

Jak se podává z obsahu spisu, řízení ve věci probíhalo od 1. října 1998, přičemž správkyňe konkursní podstaty úpadce F. P. vstoupila do řízení jako vedlejší účastnice na straně žalobce podáním datovaným 1. března 2000, došlým soudou 3. března 2000 (č. l. 89) a upřesněným při jednání před okresním soudem dne 8. března 2000 (č. l. 97), zdůvodňujíc svůj právní zájem na výsledku řízení poukazem na ustanovení § 15 odst. 2 ZKV. Kopii oznámení o vstupu vedlejší účastnice do řízení převzal zástupce žalované s procesní plnou mocí při jednání 8. března 2000 (č. l. 97). V průběhu onoho jednání, jež bylo odročeno za účelem vyhlášení rozsudku, ani před vyhlášením rozsudku při jednání 16. března 2000 (č. l. 102) pak žádný z účastníků řízení výhrady proti účasti vedlejší účastnice neuplatnil. V rámci vyjádření k odvolání vedlejší účastnice (č. l. 121-122) poukázala dovolatelka mimo jiné na to, že vedlejší účastnice nemá právní zájem na výsledku řízení, neboť nemůže pro sebe dosáhnout úspěchu ve věci; v řízení jedná toliko sama za sebe a rozhodnutí, že darovací smlouva je pro pohledávku žalobce neúčinná, není pro vedlejší účastnici právně významné.

Odvolací soud správně vystihl, že nebyl-li v řízení před soudem prvního stupně žalovanou uplatněn návrh, aby soud rozhodl o přípustnosti vedlejšího účastenství (srov. § 93 odst. 2 větu druhou o. s. ř.), náležela vedlejší účastnici práva plynoucí z díkce § 93 odst. 3 o. s. ř., včetně práva podat v rozsahu legitimace toho účastníka, jehož v řízení podporuje, odvolání a to buď vedle podporovaného účastníka nebo sama (srov. např. i Bureš, J. - Drápal, L. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1997, str. 214). Jinak řečeno, u vedlejšího účastníka, který vstoupil do řízení z vlastního podnětu a ohledně kterého nebyl uplatněn návrh podle § 93 odst. 2 věty druhé o. s. ř., soud jeho právní zájem na výsledku řízení nezkontroluje. Skončilo-li tedy řízení před soudem prvního stupně (rozsudkem ze dne 16. března 2000), aniž žalovaná uplatnila jakékoli výhrady proti účasti vedlejší účastnice v řízení, byla vedlejší účastnice legitimována k podání odvolání proti tomuto rozsudku, i když žalobce sám odvolání nepodal. Oproti odvolání, jež by podal přímo podporovaný účastník, je vedlejší účastník omezen jen tím, že jeho procesní aktivitu může v daném ohledu korigovat podporovaný účastník tím, že s odvoláním podaným jen vedlejším účastníkem nebude souhlasit. Na odvolání vedlejšího účastníka, s nímž podporovaný účastník nesouhlasí, se pak pohlíží jako na podané k tomu nelegitimovaným subjektem. V posuzované věci se však žalobce k odvolání vedlejší účastnice výslovně připojil (srov. č. l. 120).

Zbývá doplnit, že vedlejší účastenství založené v řízení před soudem prvního stupně může být zpochybněno i návrhem učiněným v souladu s ustanovením § 93 odst. 2 větou druhou a § 211 o. s. ř. až v odvolacím řízení. O takovém návrhu pak rozhoduje odvolací soud, i když vedlejší účastník do řízení vstoupil již před soudem prvního stupně. I po právní moci rozhodnutí, kterým by odvolací soud vedlejší účastenství nepřipustil, by však na odvolání podané dříve vedlejším účastníkem, bylo nutné pohlížet jako na podané oprávněnou osobou a (v případě, že je i jinak včasné a přípustné) je meritorně projednat. Právo disponovat s takovým odvoláním poté, co by vedlejší účastník přestal být účastníkem odvolacího řízení, by náleželo podporovanému účastníku.

Dovolatelka ani v průběhu odvolacího řízení návrh podle § 93 odst. 2 věty druhé o. s. ř. nepodala a z předchozího výkladu plyne, že i kdyby jej podala a uspěla s ním, meritornímu projednání odvolání podaného vedlejší účastnicí v době, kdy její účastenství zpochybněno nebylo, by tím nezabránila. Za této situace není důvod zabývat se dovolatelčinou námitkou, že vedlejší účastnice nemá právní zájem na výsledku řízení. Závěr odvolacího soudu, že vedlejší účastnice je osobou k podání odvolání legitimovanou, je tudíž již na tomto základě správný a dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. b/ dán není.

Jiné (než dovolatelkou namítané) vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, se pak nepodávají ani ze spisu.

V rovině dovolacího důvodu dle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř. pak dovolatelka uplatňuje tytéž argumenty, s nimiž se Nejvyšší soud jako s neopodstatněnými vypořádal v mezích dovolacího důvodu dle § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.

Toliko v rámci preventivního působení pokládá Nejvyšší soud za vhodné k dovolatelčině argumentaci o nedostatku právního zájmu vedlejší účastnice na výsledku řízení uvést, že již v rozsudku uveřejněném pod číslem 26/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek uzavřel, že byla-li neúčinnost odporovaného úkonu dlužníka vyslovena (podle § 42a obč. zák.) v době, kdy již byl prohlášen konkurs na majetek dlužníka, stává se majetek žalovaného, který dohodou ušel z dlužníkovy (úpadcovy) majetku, součástí konkursní podstaty úpadce. V důvodech rozsudku uveřejněného pod číslem 30/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek k tomu dále uvedl, že popsany účinek rozhodnutí o odporové žalobě nastane, i když úpadcův věřitel (jako osoba, která odporovou žalobu podala) svou vymahatelnou pohledávku do konkursu vůbec nepřihlásí (skutečnost, že takový věřitel pohledávku do konkursu přihlásil, ale přestal být konkursním věřitelem v důsledku účinného popření pravosti pohledávky, však může být důvodem pro vyloučení takto sepsaného majetku /nebyl-li dosud zpeněžen/ ze soupisu majetku konkursní podstaty).

Jinak řečeno, skutečnost, že správkyně konkursní podstaty úpadce F. P. by vzhledem k době prohlášení konkursu (20. ledna 2000) ohledně darovací smlouvy nemohla podat včasnou odporovou žalobu podle § 42a obč. zák. (jelikož právní účinky vkladu vlastnického práva podle darovací smlouvy nastaly již 20. listopadu 1996), nebrání tomu, aby úpadcova konkursní podstata měla prospěch z úspěšné odporové žaloby vyvolané dříve (včas) úpadcovým věřitelem. Takový výklad plně odpovídá účelu a cíli konkursu, neboť z majetku, na který se na základě aktivity byt' jediného úpadcova věřitele pohlíží pro účely jeho postižení výkonem rozhodnutí nebo exekucí jako na úpadcův, se (stejně, jako kdyby odporová žaloba vzešla z úpravy obsažené v § 16 ZKV) poměrně uspokojí všichni úpadcovi konkursní věřitelé.

Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud dovolání, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), v rozsahu, v němž směřovalo proti výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, zamítl (§ 243b odst. 1 část věty před středníkem o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)